

VILTKARTLEGGING I GOL KOMMUNE 2003

Sluttrapport

Asplan Viak AS

VILTKARTLEGGING I GOL KOMMUNE 2003 –
BESKRIVELSE AV VILTOMRÅDER
SLUTTRAPPORT

Emne:	Viltkartlegging
Forfatter	Rune Solvang, Asplan Viak AS
Nøkkelord	Viltkartlegging, vilt, viltområder, Gol
Prosjektnr	103572
Rapportnavn	Viltkartlegging i Gol kommune
Rapportnr	H2003-57

Forsidebilde: Skaret, Liagardane. Kalkrik slåtteeing med naturengplanter. Foto: Hans Ivar Nesse.

FORORD

Asplan Viak AS har i 2003-2004 gjennomført viltkartlegging i kommunene Hemsedal, Ål, Gol og Nes i Buskerud. Kontaktperson for disse kommunene har vært Hans Ivar Nesse, miljøvernkonsulent i Gol og Ål kommuner. Kontaktpersonene i de ulike kommunene har vært: Ingebjørg Kristiansen (Hemsedal), Einar Mjølid (Gol), Hans Ivar Nesse/Reidun Aaker (Ål) og Magne Akervold/Jon Andreas Ask (Nes). Arbeidet har blitt utført med økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Buskerud og de involverte kommune.

Kommunene og Asplan Viak ønsker å takke alle som velvillig har stilt opp på intervjuer og bidratt med kunnskap om viltet i kommunene. En spesiell takk til alle som stilte opp på intervju i de ulike kommunene. Det er mange personer som har bidratt med opplysninger i kartleggingen. En spesiell takk rettes til Torgrim Breiehagen, Lars Egil Furuset, Per Furuset, Karl Plischewski, Andrew Clarke, Roald Bengtsson, Christian Steel, NOF Hemsedal (Bent Fjeldheim, Martin Lindal, Knut Erik Langehaug), Kåre Rasmushaugen, Geir Egil Roe, Egil Frantzen og Geir Olaf Gjerden og for alle de registreringer de har notert ned i årenes løp og meddelt prosjektet. Vi ønsker også å takke Steinar Stueflotten i LRSK-Buskerud som har oversendt interessante fugleregistreringer fra kommunene som er lagret i databasen til LRSK (LRSK er en komite i Norsk Ornitologisk Forening avdeling Buskerud).

En spesiell takk til kontaktpersonene i de ulike kommunene: Ingebjørg Kristiansen (Hemsedal), Einar Mjølid (Gol/Hemsedal), Hans Ivar Nesse (Ål, Gol), Magne Akervold/Jon Andreas Ask (Nes). Disse personene takkes for å ha lest korrektur til manus av rapporten, kommentert navnetting av lokaliteter samt har kommet med andre nyttige kommentarer og vurderinger.

Det er et håp at viltkartleggingen blir brukt som et beslutningsverktøy i areal- og viltforvaltningen i kommunen. Naturen og variasjonen i det biologiske mangfoldet i Hallingdalskommunene er for mange tilreisende og fastboende en av mange årsaker til at man ønsker å bo i og besøke kommunen.

I tillegg til viltrapporten er det laget to digitale viltkart (et unntatt offentlighet). Viltopplysningene er lagt inn i databasen Natur 2000. Det er også laget en vedleggsrapport unntatt offentlighet hvor opplysninger om spillplasser for skogsfugl og rovfugllokaliteter er presentert.

Hos Asplan Viak har Rune Solvang vært prosjektleder. Torstein Reistadbakk i Asplan Viak har stått for kartproduksjonen.

Sandvika, 1.2.2004

For Asplan Viak AS

Rune Solvang
Prosjektleder

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	5
1.1	FORMÅL.....	5
2	METODE	6
2.1	VILTKARTLEGGING	6
2.2	UTVALG AV ARTER.....	6
2.3	KARTFREMSTILLING.....	7
2.4	VERDISSETTING.....	7
2.5	RØDLISTEARTER.....	8
3	VILTOMRÅDER	9
3.1	FUNKSJONSOMRÅDER FOR ULIKE ARTER	9
3.2	AVGRENSNING AV VILTOMRÅDER.....	11
3.3	FORVALTNING AV VILTOMRÅDER	11
4	DATAGRUNNLAG	12
4.1	REVISJON-KVALITETSSIKRING AV DATA	12
4.2	OFFENTLIGGJØRING	12
4.3	KUNNSKAPSSTATUS	14
4.4	INFORMANTER.....	15
5	OMRÅDEBESKRIVELSER	17
5.1	VÅTMARKSOMRÅDER.....	17
5.2	HØNSEFUGLER.....	23
5.2.1	<i>Storfugl – helårsområder</i>	23
5.3	ELG, RÅDYR.....	25
5.3.1	<i>Vilttrekk</i>	25
6	KILDER	28

1 INNLEDNING

Viltkartlegging ble gjennomført i alle kommunene i Buskerud på midten av 1980-tallet. Fylkesmannen i Buskerud utarbeidet da et viltkart og en vedleggsrapport som beskrev ulike viltområder og viltarter i kommunene (Fylkesmannen i Buskerud 1986). I 1996 kom håndboken "Viltkartlegging" (Direktoratet for Naturforvaltning 1996)¹. Håndboken beskriver hvordan viltkartleggingen i kommunene bør gjennomføres. I tråd med håndboken og intensjonene i viltloven ønsker forvaltningen en bedre oversikt over viktige lokaliteter for *utvalgte* viltarter² i kommunene. Tradisjonelt har viltkartleggingen fokusert på jaktbart vilt og enkelte rovfuglarter, men i tråd med DN-håndbok 11-1996 kartlegges alle aktuelle viltarter.

Konvensjonen om biologisk mangfold (Rio-konvensjonen) forplikter Norge å forvalte naturverdiene slik at alle våre arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander. Variasjon i naturtyper og biologisk mangfold skal opprettholdes. Hallingdalskommunene har sluttet seg til Fredrikstaderklæringen. Denne erklæringen sier at kommunen skal sikre en lokal ressursforvaltning som både bevarer det biologiske mangfoldet og gir grunnlag for livskraftige lokalsamfunn.

Turisme og friluftsliv er en viktig næringsvei for Hallingdalskommunene. Utmarks- og turistkommuner bør av den grunn ha god kunnskap om viltets leveområder og biologisk mangfold generelt, slik at arealforvaltningen kan være bærekraftig også i forhold til det biologiske mangfoldet. Tradisjonelt har hensynet til viltet i mange tilfeller vært tillagt mindre vekt enn andre forhold i arealforvaltningen. Kommunen som arealplanlegger og høringsinstans i ulike former for arealforvaltning bør ha et godt og oppdaterte viltkart slik at viltinteressene kan bli bedre ivaretatt i arealforvaltningen.

Viltkartet skal også være et viktig redskap for den generelle forvaltning av viltet gjennom jakt, naturovervåking, forskning og undervisning. Det er også et ønske at viltkartet skal øke kunnskapen og interessen for viltet blant kommunens innbyggere.

1.1 Formål

Formålet med viltkartleggingen er å få oppdatert og revidert kommunenes viltkart fra 1986.

¹ Finnes som revidert nettutgave på DNs hjemmeside

² Begrepet viltarter omfatter amfibier, krypdyr, fugler og pattedyr.

2 METODE

2.1 Viltkartlegging

Viltkartleggingen er gjennomført etter retningslinjer i viltkartleggingshåndboken (DN 1996).

Kartleggingen er basert på

- møter og telefonintervju med personer med kunnskap om viltet i kommunen, se kapittel 4.4. Informanter har vært grunneiere, hytteeiere, jegere, friluftsfolk, fugleinteresserte og andre naturinteresserte.
- innsamling og systematisering av eksisterende informasjon i rapporter, utredninger, artikler, Fylkesmannens naturbase, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Buskeruds LRSK-arkiv³.
- feltarbeid

På bakgrunn av dette er det utarbeidet

- en rapport som beskriver svært viktige og viktige viltområder, samt en vedleggsrapport som er unntatt offentlighet på grunn av sårbare opplysninger
- to viltkart (derav ett viltkart med opplysninger unntatt offentlighet); jfr. 2.3
- viktige viltopplysninger er lagt inn i databaseverktøyet Natur 2000

2.2 Utvalg av arter

Konsulenten og kommunene har gjort et utvalg av hvilke viltarter som kartlegges (se Solvang 2002b). Fylkesmannen i Hedmark har også utarbeidet anbefalte retningslinjer for viltkartleggingen i kommunene i Hedmark (Fylkesmannen i Hedmark 2003). Denne har vært veiledende for arbeidet i Buskerud. Det har ikke vært praktisk og økonomisk mulig å kartlegge alle viltarter. Utvalget er basert på følgende kriterier:

- Arten må yngle eller hekke i kommunen (tilfeldige funn har mindre verdi i denne sammenheng)

³ Arkiv over funn av sjeldne fuglearter i fylke (<http://home.no.net/nofbu/sjeldenhetskomiteen.htm>)

- Arten må ha viktige funksjonsområder i kommunen. Eksempel på funksjonsområder er yngle- og hekkeområder, vinterbeiteområder, overvintringsområder, rasteplasser, spillplasser, trekkveier etc.
- Arten står på den norske rødlista over truede arter i Norge (DN 1999a)
- Arten er jaktbar eller har økonomisk betydning

2.3 Kartfremstilling

Det er laget et viltkart i målestokk 1:50 000. Kartgrunnlaget er N50 (M711). Direktoratet for naturforvaltning har laget en veileder for hvordan kartproduksjonen bør gjennomføres (DN 2000). Det er laget to typer viltkart

- Viltkart unntatt offentlighet med opplysninger om hekkeplasser for rovfugl og andre arter hvor innsyn skal være begrenset (se kapittel 4.2)
- Offentlig viltkart uten opplysninger om hekkeplasser for rovfugl og andre arter hvor innsyn skal være begrenset (se kapittel 4.2)

Kommunene kan selv produsere ulike temakart basert på det digitale kartet til Asplan Viak

- Biologisk mangfold kart som er en syntese av viltkartet og naturtypekart⁴.
- Ulike temakart for ulike arter/artsgrupper.
- Verdikart, dvs. et kart med viltområdene fordelt på verdi svært viktig (A) og viktig (B). Ved verdisetting er det gjort en vurdering av områdets verdi basert på viltvekter som hver enkelt art er tildelt i DN-håndbok 11-1996. Se for øvrig neste kapittel, 2.4.

2.4 Verdisetting

Alle viltarter er tildelt et vekttall i viltkartleggingshåndboken (DN 1996); vekt 1-5. Dette vekttallet sier noe om artens ”verdi” og bygger på en vurdering av artens status, bestandsutvikling og truethet. DN har gjennom håndboka anbefalt rammer for de ulike artenes viltvekter, men det er opp til fylkesmannen og kommunen å avgjøre hvilke arter og funksjonsområder som bør kartlegges i de enkelte kommuner. Verdisetting av viltområdene ved *utelukkende* å summere viltvekter har man gått bort fra (Terje Klokk, DN). I dette systemet ga

⁴ Hallingdalskommunene har laget et biologisk mangfold-kart (viktige områder for biologisk mangfold) etter DN-håndbok 13-1999.

- vektsum 4-5 svært viktig viltområde (A)
- vektsum 2-3 viktig viltområde (B)
- vektsum 1 registrert viltområde. Viltområder med vektsum 1 dreier seg utelukkende om vanlige arter og er dermed lite brukervennlig

I viltkartleggingen i Hallingdal er viltområdets/lokalitetens verdi vurdert etter skala, der vektene til de enkelte artene er veiledende.

- A = svært viktig
- B = viktig
- C = lokalt viktig

2.5 Rødlistearter

I kapittel 4.3 beskrives kortfattet utvalgte viltarters status i kommunene. Naturforvaltningen i dag prioriterer biologisk mangfold og truede arter, såkalte rødlistearter (se DN 1999a). Artene er i ulik grad truet, og de ulike artene er klassifisert i henhold til ulike truethetskategorier (se tabell 1).

Tabell 1. Truethetskategorier i nasjonal rødliste for truede arter i Norge (DN 1999a).

Truethetskategorier		Definisjon
Ex	Utryddet	Arter som er utryddet som reproduserende i landet. Det vil vanligvis omfatte arter som er forsvunnet for mer enn 50 år siden. Ex? Angir arter som er forsvunnet for mindre enn 50 år siden.
E	Direkte truet	Arter som er direkte truet og som står i fare for å bli utryddet i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
V	Sårbar	Sårbare arter med sterk tilbakegang, som kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.
R	Sjelden	Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er i en utsatt situasjon pga. liten bestand eller med spredt og sparsom utbredelse.
DC	Hensynskrevende	Hensynskrevende arter som ikke tilhører kategori E, V eller R, men som pga. tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.
DM	Bør overvåkes	Kategorien omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til overvåkning av situasjonen.

3 VILTOMRÅDER

Trusler mot det biologiske mangfoldet:

Fragmentering (oppstyking) og tap av leveområder er i dag den viktigste årsaken til tap av biologisk mangfold i Norge. De viktigste truslene er nedbygging av arealer, intensivt skogbruk og gjengroing i kulturlandskapet. Vår arealforvaltning er derfor svært viktig for opprettholdelse av det biologiske mangfoldet. Dersom ikke de ulike arters krav til leveområder er til stede vil arten forsvinne fra et område.

3.1 Funksjonsområder for ulike arter

For ”vanlige”, jevnt utbredte arter i kommunene er det gjort et utvalg av hvilke funksjonsområder som kartlegges (se 2.2).

De avgrensede viltområdene må ha en forvaltningsmessig betydning. De avgrensede arealene ikke bør være for ”store” for vanlige arter fordi den forvaltningsmessige betydningen reduseres ved at de kartlagte arealene i liten grad tillegges vekt i arealforvaltningen. Videre bør de avgrensede arealene ha en viktig funksjon for arten, for eksempel ved å ha spesielle konsentrasjoner av arten på en tid av året (for eksempel overvintringslokalitet vannfugl) eller at leveområdet er minimumsfaktor for arten (for eksempel vinterbeiteområde for elg).

I forbindelse med revisjonen av viltkartet er det ikke avmerket store funksjonsområder for vanlige arter på viltkartet. Fokus er rettet mot viltområder med en viktig funksjon for en eller flere arter, og da spesielt lokalt sjeldne, fåtallige og/eller rødlistede arter.

En utfordring for kommunene blir å sikre større sammenhengende viltområder med en viktig funksjon for mange viltarter. Dette vil i første rekke dreie seg om fjell-, myr- og heiområder med høy tetthet av vilt og forekomst av viktige viltarter samt større skogområder lite påvirket av moderne skogbruk. Det er også viktig å ha en bevisst holdning til naturen i kulturlandskapet og de løvskogsdominerte områdene som ofte kulturlandskapet, spesielt død ved rike løvskoger og edelløvsskoger. Mange av viltartene i kommunen finnes utelukkende i kulturlandskapet og randsonene til kulturlandskapet.

Utvalget for ”vanlige arter” av hjortevilt og hønsefugler er basert på:

Hjortevilt:

- Hjortevilt. Viktige trekkveier over veg og jernbane er kartlagt. Vinterbeiteområder er minimumsfaktor for elg i regionen. En rekke vinterbeiteområder for elg er kartfestet i viltkartene fra 1986 (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Det er i første rekke hoveddalføret

langs Hallingdalselva fra Ål til Nes som har en stor bestand av elg om vinteren. Elgbestanden har økt siden midten av 1980-tallet, og mange informanter melder at vinterbeiteområdene er de samme i dag men har økt i arealomfang (selv om det lokalt nå er lavere elgbestand på grunn av høyere avskytning de siste årene). Vinterbeiteområder er av den grunn ikke avgrenset i de nye viltkartene.

- Villrein. De administrativt fastsatte forvaltningsgrensene for Norefjell-Reinsjøfjell og Nordfjella villreinområder er benyttet som grense for villreinområdene. Trekkveier er revidert. Forvaltningsgrensene for Norefjell-Reinsjøfjell i Nes kommune er ikke fastsatt av villreinutvalget, men et foreløpig utkast er lagt til grunn som grense for forvaltningsområdet.

Hønsfugler:

- Storfugl. Spillplasser med mer enn 3-4 spillende tiurer er kartlagt. Spillplassene er sjekket opp mot skogbrukskart. Dersom det er hogstflate eller ungskog på den tidligere kartlagte spillplassen er spillplassen tatt ut av viltkartet. Viktige helårsområder/leveområder for storfugl er beskrevet i rapporten, men områdene er ikke avgrenset på kart fordi informasjonen i stor grad er basert på muntlige kilder og ikke feltarbeid. Ressursene er således ikke blitt prioritert i forhold til å digitalisere helårsområder/leveområder for storfugl når avgrensningene av slike områder ikke er undersøkt i felt, og beheftet med usikkerhet. For avgrensninger av de "gamle" storfuglområdene vises det til de gamle viltkartene.
- Rype. Det er kartlagt en del vinterbeiteområder og noen yngleområder for lirype/fjellrype i de gamle viltkartene for kommunene. Dette er ikke gjort i forbindelse med revisjonen da informasjonen ved forrige kartlegging ikke avviker nevneverdig fra dagens situasjon så sant ikke områdene er bygd ned. For avgrensninger av de "gamle" rypeområdene vises det til de gamle viltkartene.
- Orrfugl. Spillplasser med mer enn 10 spillende fugler er kartlagt. Viktige helårsområder/leveområder for orrfugl er ikke avgrenset. For avgrensninger av de "gamle" orrfuglområdene vises det til de gamle viltkartene.

Rovfugl:

I Bekken (1988) er det anbefalt buffersoner rundt hekkelokaliteter for rovfugl i forhold til skogsdrift. I Bekken (1998) er det anbefalt at en bør unngå hogst i en radius av 200 m omkring reir av kongeørn og havørn, og 50 m for fiskeørn, hønseskauk, musvåk og vepsevåk. For hekkende rovfugl i fjell/berg (jaktfalk, vandrefalk og kongeørn) bør en bufferson på 500 m benyttes (Fylkesmannen i Buskerud pers.medd., Odd F. Steen pers.medd.). I forbindelse med miljøsertifisering i skogbruket er en 50 m sone rundt reirlokalteten satt av som ikke-hogst områder, og denne grensa benyttes derfor i denne rapporten for hekkelokaliteter som ligger i skog (som f.eks for hønseskauk). Følgende buffersoner er benyttet i denne rapporten.

- Hønseskauk: 50 m
- Fiskeørn 50 m

- Jaktfalk: 500 m
- Vandrefalk: 500 m
- Kongeørn: 500 m

Det er viktig at buffersoner vurderes i hvert enkelt tilfelle, og at lokale ressurspersoner som kjenner lokalitetene kontaktes ved eventuelle vurderinger av inngrep. Landskapsøkologiske prinsipper som korridorer ut i gammelskog etc. er også viktig å vurdere ved inngrep ved rovfuglreir, spesielt for skoglevende arter som hønschauk.

3.2 Avgrensning av viltområder

Avgrensning av lokalitetene følger i størst mulig grad naturlige grenser i terrenget. Det bør understrekes at de fleste viltområdene ikke er befart i felt. Grensene vil grovt sett være riktige, men feltbefaring vil sannsynligvis endre grensene i enkelte tilfeller.

Utfordringen for å få et godt viltkart er at en må ha gode, nøyaktige og oppdaterte opplysninger om viltartene og viltområdene i kommunen. Dagens kunnskapsstatus er mangelfull for mange arter og områder i kommunene (se for øvrig 4.3), og viltkartet bør derfor revideres om noen år for å fange opp ny kunnskap.

3.3 Forvaltning av viltområder

De avgrensede viltområdene legger ingen juridiske restriksjoner på den tradisjonelle næringsvirksomheten. Grunneiere og rettighetshavere oppfordres imidlertid til å ta hensyn til viltet. I de svært viktige viltområdene bør viltinteressene ha avgjørende betydning for arealforvaltningen. Det er ikke ønskelig med tekniske inngrep i slike områder dersom inngrepene vil redusere viltområdets verdi for viktige og/eller truede arter. Fragmentering (oppstyking) bør unngås da størrelse er en viktig kvalitet for de fleste viltområdene. Ved større utbyggingsprosjekter (for eksempel hytteutbygging, vegutbygging etc) bør kommunen stille krav til at konsekvensene for viltet belyses, både i form av feltregistreringer og rapportering.

4 DATAGRUNNLAG

Det er svært viktig å slå fast at viltkartet representerer kunnskapsnivået pr. i dag, og at kartleggingen på ingen måte må regnes som fullstendig. Dette skyldes at:

- Det har vært lite befarings av aktuelle lokaliteter i felt. I forbindelse med viltkartleggingen har det dog vært avsatt en del tid til å utføre feltarbeid for å vurdere enkelte viltområder. Dette gjelder først og fremst myr- og våtmarkslokaliteter. Områder i skog er i liten grad feltbefart (som storfuglområder, områder for rødlistede hakkespetter).
- Det har av ressursmessige årsaker i liten grad vært mulig å følge opp hvert enkelt viltområde med tanke på status og historisk utvikling på lokaliteten. Dette gjelder for eksempel historikk rundt storfuglleiker.
- For mange arter er kunnskapsstatusen dårlig, og man kjenner i liten grad til viktige leveområder, se 4.3.
- I noen tilfeller er opplysningene gamle og upresise, og det foreligger ikke nyere registreringer fra området.

4.1 Revisjon-kvalitetssikring av data

Viltet er ingen statisk ressurs som registreres en gang for alle. For å opprettholde kunnskapsnivået er det svært nødvendig med *kontinuerlig ajourføring og vedlikehold* av data. Når det kommer inn nye opplysninger om viltartene i kommunen bør ansvarlig i kommunen ha et "system" for lagring av denne kunnskapen til ny revidering av viltkartet. Databasen Natur 2000 er et utmerket verktøy for å kontinuerlig oppdatere data. Videre er et godt samarbeid med lokale jeger- og fiskerforeninger (JFF), Norsk Ornitologisk Forening (NOF) og andre grønne organisasjoner eller personer med kunnskap om viltartene viktig.

Det bør gjennomføres en hovedrevisjon av viltkartet hvert fjerde år i forbindelse med kommuneplanarbeidet.

4.2 Offentliggjøring

Viltkartet og viltområdene i Natur 2000 bør sammen med biologisk mangfold kartet brukes som en integrert del av kommunens arealplanlegging for å sikre en bærekraftig forvaltning av det biologiske mangfoldet i kommunen.

Noen av opplysningene er av sårbar karakter og bør behandles sensitivt av hensyn til mulig faunakriminalitet, forstyrrelse/ufornuftig ferdsel på lokaliteten eller etter ønske fra informant. Dette gjelder spesielt reirplasser for rovfugl, men også spillplasser for skogsfugl. DN-håndbok 11 om viltkartlegging (DN 1996) gir en oversikt over hvilke arter dette gjelder. I følge håndboka skal følgende opplysninger om sårbare arter ha begrenset offentlighet.

- smålom (yngleområde)
- storlom (yngleområde)
- myrhauk (yngleområde)
- hønehauk (yngleområde)
- kongeørn (yngleområde)
- jaktfalk (yngleområde)
- vandrefalk (yngleområde)
- orrfugl (spill/parringsområde)
- storfugl (spill/parringsområde)
- trane (yngleområde)
- dobbeltbekkasin (spill/parringsområde)
- hubro (yngleområde)
- fjellrev (hiområde)

Kommunen bør ha en fagansvarlig (miljø/skog/jordbruk) som har innsynsrett, dvs. kan gå inn i databasen for å se på alle registreringene. For arter hvor det er begrenset innsyn, kan saksbehandler henvende seg til fagansvarlig for å få ut viltopplysninger av mer sårbar karakter.

Det er viktig at Viken skogeierforening får tilgang på opplysninger for å oppfylle miljømål i skogsertifiseringen. Kommunen bør utarbeide avtaler som konkretiserer bruk av data som er samlet inn i forbindelse med kartleggingen. Av hensyn til informanter som har levert sårbare opplysninger bør det etableres sikkerhetsrutiner for håndtering av følsomme data slik at disse opplysningene ikke kommer på avveie.

4.3 Kunnskapsstatus

Tabell 2 gir en grov oversikt over kunnskapsstatus for de rødlistede artene som hekker/yngher i Hallingdal.

Tabell 2. Hekkende/ynghende rødlistearter av fugl og pattedyr i Hallingdal

Art	Rødliste-status	Status i Hallingdal	Kunnskapsstatus
Fugler			
Smålom	DC	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Storlom	DC	Flere hekkende par årlig	God
Stjertand	R	Meget fåtallig hekkefunn	Dårlig
Bergand	DM	Fåtallig hekkefugl, i tilbakegang	Dårlig
Havelle	DM	Meget fåtallig hekkefugl	Dårlig
Svartand	DM	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Sjøorre	DM	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Kongeørn	R	Fåtallig hekkefugl	God
Høsehauk	V	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Myrhauk	R	Fåtallig hekkefugl (smågnagerår)	Middels
Vandrefalk	V	Fåtallig hekkefugl	God
Jaktfalk	V	Fåtallig hekkefugl	God
Trane	DM	Flere hekkende par årlig	God
Åkerrikse	E	Observert, i beste fall tilfeldig hekkefugl	Dårlig
Fjellmyrløper	DC	Mulig hekkefugl, status meget usikker	Dårlig
Dobbeltbekkasin	DC	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Hubro	V	Tidligere hekkefugl, status usikker i dag	Middels
Snøugle	V	Tidligere hekkefugl, nå borte i mange år	Middels
Vendehals	V	Fåtallig hekkefugl, i tilbakegang	Dårlig
Dvergspett	DC	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Hvitryggspett	V	Mulig hekkefugl?, i så fall meget fåtallig	Dårlig
Gråspett	DC	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Fjellerke	V	Fåtallig hekkefugl	Dårlig
Pattedyr			
Fjellrev	E	Tidligere ynglende, yngler i grenseområdene	God
Jerv	R	Yngler i grenseområdene mot Hordaland/Sogn Fjordane	Middels
Piggsvin	DM	Utgått fra kommunene	Middels
Oter	DM	Utgått fra kommunene	Middels
Gaupe	DM	Ynglende	Middels
Liten dvergspissmus	DM	Registrert i Ål, Gol, Hol (Ingvar Byrkjedal pers.medd.).	Dårlig
Flaggermus		Flere rødlistearter, status dårlig kjent	Dårlig
Amfibier			
Liten salamander	DC	Meget fåtallig ynglende, kjent fra to lokaliteter i Hemsedal	Dårlig

For mer utfyllende kunnskap om økologi og utbredelse til de ulike arter kan følgende litteratur anbefales

- Norges dyr. Semb-Johansson, A. (1990).
- Norsk hekkefuglatlas. Gjershaug m. fl. (1994).
- Svensk hekkefuglatlas. Svensson m. fl. (1999).

For mer utfyllende kunnskap om fugle- og dyrelivet i Hallingdal vises til de gamle viltrapportene (FM 1986), og viltrapporten for Hol kommune (Solvang 2002).

4.4 Informanter

Blant kommunenes innbyggere er det flere ressurspersoner med betydelig kunnskap om en rekke fugle- og pattedyrarters utbredelse i kommunen. En lang rekke informanter, både fastboende og hytteeiere/tilfeldig besøkende, har velvillig stilt opp på intervju. Nedenfor står en liste over disse.

Navn	Initialer	Kommune
Andrew Clarke*	ACL	Ål
Bjørn Andersen	BA	Ål
Einar Moen	EM	Ål
Egil Frantzen*	EF	Ål
Lars Lågrind	LL	Ål
Gunnar Dokk	GD	Ål
Geir Olaf Gjerden*	GOG	Ål
Geir Egil Roe*	GER	Ål
Karl Plischewski	KP	Ål
Knut Myro	KM	Ål
Terje Lislevand*	TLI	Ål
Trygve Haug	TH	Ål
Andres Sandbekk	ASA	Nes
Finn-Tore Lindahl	FTL	Nes
Harald Rustand	HRU	Nes
Jon Andreas Ask	JAA	Nes
Kjell Gullingsrud	KG	Nes
Kristian Høva	KH	Nes
Kåre Rasmushagen	KRA	Nes
Kåre Rukke	KRU	Nes
Magne Akervold	MAA	Nes
Mikkel Langaker	ML	Nes
Tore Bekkelund	TB	Nes
Åsmund Høva	ÅH	Nes
Atle Qvale*	AQV	Gol
Einar Mjølid	EMJ	Gol, Hemsedal
Guttorm Rust	GR	Gol
Halvor Slåttestølen	HS	Gol
John Hovind	JH	Gol

Karen Marie Haande	KMH	Gol
Knut Treverket	KT	Gol
Kristoffer Rust	KRU	Gol
Ole Løvdokken	OL	Gol
Olav Eiklid	OE	Gol
Ragnar Haugstad	RH	Gol
Roald Bengtsson*	RBE	Gol
Stian Sannes	SSA	Gol
Øyvind Brenno	ØB	Gol
Øystein Kjerulf Brenno	ØKB	Gol
Bent Fjeldheim	BF	Hemsedal
Knut Erik Langehaug	KEL	Hemsedal
Magne Syversbråten	MSY	Hemsedal
Martin Lindal	MLI	Hemsedal
Nils Kåre Eikre	NKE	Hemsedal
Oddmund Vøllo	OV	Hemsedal
Raymond Sagsveen	RS	Hemsedal
Roar Halbjørhus	RH	Hemsedal
Bill Sloan	BS	Hallingdal
Bård Bredeesen*	BBR	Hallingdal
Frode Løset	FLØ	Hallingdal
Hans Ivar Nesse	HIN	Hallingdal
Lars Egil Furueth	LEF	Hallingdal
Lars Thomas Poppe	LTP	Hallingdal
Per Furueth	PFU	Hallingdal
Tore Gunnarsen*	TG	Hallingdal
Torgrim Breichagen	TBR	Hallingdal
Tom Schandy*	TS	Hallingdal

* viser at informantene ikke er bosatt i Hallingdal. De fleste av disse er hytteeier.

5 OMRÅDEBESKRIVELSER

Nedenfor følger en områdebeskrivelse for hvert område som presenteres på viltkartet. Nummer foran hver lokalitet samsvar med lokalitetsnummer i Natur 2000 og nummer på viltkartet. Det er også laget områdebeskrivelser for enkelte områder som ikke er kommet med på viltkartet ("kandidatområder").

I tillegg til disse områdebeskrivelsene er det også systematisert en rekke registreringer som ikke har resultert i viltområder på viltkartet. Disse registreringene er systematisert i et Excel-ark, og de viktigste registreringer er lagt inn i Natur 2000. Eksempel på slike registreringer er lokaliteter hvor de ulike artene som er prioritert i viltkartleggingen er registrert, men som ikke har resultert i et viltområde på viltkartet (for eksempel mulige hekkelokaliteter for rødlistede fuglearter eller andre lokalt sjeldne arter).

5.1 Våtmarksområder

G67 Lyseren-Metubba, Golsfjellet

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Svært viktig (A)
UTM (WGS 84):	NN 030 420

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er et svært viktig hekkeområde for våtmarksfugl. Sammen med de store myr- og våtmarksområdene Flæin, Nord Aurdal på Oppland-siden utgjør Lyseren-Metubba et nasjonalt viktig hekke- og rasteområde for våtmarksfugl. I forrige viltkartlegging er området omtalt som et unikt våtmarksområde, og hekke- og raste plass for en rekke arter av lom, andefugl og vadefugl (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Området er et av de beste våtmarksområdene i Hallingdal med stor verdi for viltet. Naturreservatene Lyseren (våtmarksreservat) og Metubba (myrreservat) ligger begge innenfor det registrerte viltområdet. Verneområdene er relativt godt undersøkt og dokumentert.

Det er registrert hele 30 arter av våtmarksfugl ved Lyseren (Fylkesmannen i Buskerud 2000), og av disse er flere rødlistede og regionalt sjeldne arter. Svært mange interessante våtmarksfuglearter hekker i området, og hele seks rødlista fuglearter er dokumentert som hekkende eller sannsynlig hekkende i området. Fuglelivet i området er beskrevet i blant annet (Gundersen 1981, Schandy & Helgesen 2000).

Lom, dykkere og andefugl: Storlom hekket i området i 1985, men er ikke antatt å være hekkfugl av Gundersen (1981). Smålom er blitt observert i Lyseren (LRSK data), og skal ha hekket i området (KT). Det er kjent svært få hekkelasser for smålom i Buskerud. Horndyk-

ker ble registrert i Metubba i juni 2002 (Stian Sannes pers.medd.), og i 2003 ble den dokumentert som hekkefugl for første gang i Gol kommune (egne registreringer). Rødlisterarten bergand er også registrert i området, blant annet ett par 25.5.2001 (Geir E. Roe), men er sannsynligvis ikke en del av områdets hekkefuglfauna. Av andefugl ellers er stokkand, stjørtand, toppand og laksand påvist i området (Schandy & Helgesen 2000). Rødlisterarten stjørtand er funnet hekkende i vesle Lyseren i 1981 (NOF Buskerud, LRSK arkivet), og ble også dokumentert som hekkefugl i 2003. Dette er en svært sjelden hekkefugl i Sør-Norge. Brunnakke og krikand er i følge Schandy & Helgesen (2000) mulige hekkefugler.

Toppand er tallrik under vårtrekket, og opptil 40 ind. er registrert (Gundersen 1981). Arten hekker sannsynligvis også i området.

Vadefugl: Dobbeltbekkasin har blitt påvist som hekkefugl i området, og dette er pr. i dag den eneste kjente hekkeklassen i Gol, selv om arten sannsynligvis hekker på flere steder innenfor fyltommrådene i kommunen. Trane hekker også sannsynligvis årlig i området, og opptil to par kan hekke (Gundersen 1981). Brushane er tidligere funnet hekkende ved Lyseren (Gundersen 1981), men dagens status for arten i området er usikker. Ved Lyseren hekker vadefuglarter som storspove (3 par i 1981; karakterfugl), enkeltbekkasin, rødstilk, gluttsnipe, grønntilk og strandsnipe (Schandy & Helgesen 2000). Enkeltbekkasin og gluttsnipe er de vanligste hekkende vadefuglartene ved Lyseren, og hekkebestanden av artene ble i 1981 anslått til hhv. femten og fem par (Gundersen 1981). Småspove er også observert i området, og hekker sannsynligvis (flere pers.medd.). Svømmesnipe er også observert i området, i Raudbekktjern (egne registreringer). Opptil 60 traner (mai 1976) er observert på trekk over Lyseren (Gundersen 1981).

Andre myr- og våtmarkstilknyttede arter: Hettemåke ble registrert som hekkefugl i Raudbekktjern i 2003. Dette er en sjelden hekkefugl i fjellet i Hallingdal. Myrhauk, haukugle og jordugle hekker i området i smågnagerår. I det gode smågnageråret 1994 var det minst fem territorier med myrhauk i området (inkl. våtmarksområdene Flæin i Oppland), og svært høy tetthet av tårnfalk samt tilstedeværelse av alle smågnagertilknyttede arter for regionen bortsett fra snøugle (Bengtsson 1994). Av spurvefugl finnes gulerle, blåstrupe og sivspurv spredt over hele området (Schandy & Helgesen 2000).

Området har også en trekkfunksjon for fjellfugler, og trane er observert i stort antall på vårtrekk (Fylkesmannen i Buskerud 1982).

Artsliste for området Lyseren er presentert av Gundersen (1981).

Andre viltkvaliteter: Området er også en bra biotop for orrfugl. Storfugl finnes også. Det er også svært gode sommerbeiter for elg i området. Totalt sett har området store viltkvaliteter, først og fremst for våtmarksfugl.

Kilder: Lokaliteten er omtalt i den forrige viltrapporten (viltområde 31).

Litteratur: Gundersen (1981), Schandy & Helgesen (2000).

Vegetasjonsrike våtmarker på Golsfjellet. Hekkeplass for hornedykker.

G68 Drammedalshølen, Golsfjellet

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	NN 010 370

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er et lite område med vegetasjonsrike småvann og pytter omkranset med myr. Våtmarksfugl som hornedykker, krikkand, toppand, gluttsnipe og grønnstilk hekker sannsynligvis på lokaliteten. Hornedykker, krikkand og toppand ble konstatert hekkende på lokaliteten i 2003. Dette er en av tre kjente hekkelokaliteter for hornedykker i Hallingdal. Den andre lokaliteten er også på Golsfjellet samt et hekkefunn fra Veslefjorden ved Geilo (PFU). Rødlstearten stjertand ble også observert på lokaliteten i 2003, og arten er en mulig hekkefugl. Trane ble også observert, og har dette som sannsynligvis nærings- og eller hekkeområde (egne registreringer, PFU). Alle disse registreringene er basert på en dagstur i området i juni 2003.

Rødnebbterne har tidligere hekket på lokaliteten (PFU).

Kilder: Lokaliteten er ikke omtalt i den forrige viltrapporten.

G69 Flæin, Storefjellsmyrene, Golsfjellet

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	MN 950 420

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er et viktig hekkeområde for vade- og andefugl (Fylkesmannen i Buskerud i 1986). Lokaliteten utgjøres av store, sammenhengende myrpartier vest for Storefjell høyfjellshotell. Spesielt i de østlige delene er det mye myrer og småvann. En rekke vade-fuglarter hekker i området, som rødstilk, enkeltbekkasin og heilo. Krikkand er også registrert som hekkefugl senere på sommeren 2003 (SS). Røddlistearten dobbeltbekkasin ble registrert spillende i området. Et par med jordugle ble også registrert i området i 2003, og den hekker sannsynligvis i smågnagerår. Det er også registrert forekomster av rikmyr i området, og lokaliteten er sannsynligvis viktig for biologisk mangfold generelt.

Storefjellsflæin.

G71 Herad, Hallingdalselva

Viltområde:	Rasteplass-overvintringsområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	NN 009 284

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er det viktigste raste- og overvintringsområdet for andefugl i Gol kommune. Lokaliteten er vanligvis isfri om vinteren; på grunn av vassdragsreguleringene. En rekke av de vanlige andefuglartene er registrert på trekk og overvintring her. Sangsvane er blant annet de mest tallrike overvintringsartene. Hallingdalselva er et viktig område for fossefall vinterstid, og opptil 15 ind. er observert ved Herad (PFU). Dvergdykker er observert her (Johnsen & Roe 1980). Innenfor lokaliteten er det en vegetasjonsrik øy med høy tetthet av spurvefugl.

Kilder: Lokaliteten er omtalt i den forrige viltrapporten (viltområde 30).

Løgga-Lauvsjøen

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	MN 915 442

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er omtalt som et viktig hekkeområde for vade- og andefugl (Fylkesmannen i Buskerud i 1986). Trane har hekket i nærheten av området (Fylkesmannen i Buskerud i 1986), og dette bekreftes også av hytteeiere i området. Det er store myrområder øst for lokaliteten som er aktuelle hekkeområder for trane. Løgga er for øvrig et verna vassdrag. Ved befaring i 2003 virket det ikke som om lokaliteten var spesielt rik på våtmarksfugl. Storlom, stokkand og hekkende dvergfalk ble registrert. Mange hytter og stor ferdsel gjør at lokaliteten ikke er vurdert som spesielt viktig for våtmarksfugl, men det bør understrekes at området er lite undersøkt.

Kilder: Lokaliteten er omtalt i den forrige viltrapporten (viltområde 32).

Rauddalsvatnet

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket på viltkart
UTM (WGS 84):	NN 151 315

Områdebeskrivelse:

Lokaliteten er omtalt som et viktig hekkeområde for våtmarksfugl i følge forrige viltrapport (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Vannet er omkranset av en del myrområder. En veg går helt i østenden av vannet. Området er omtalt som et viktig hekkeområde for enkelte andearter (Fylkesmannen i Buskerud 1986), og arter som krikkan, stjertand, brunnakke og toppand er registrert som hekkefugler. Lokaliteten er en av få kjente hekkeplasser hvor rødlistearten stjertand har hekket i Hallingdal, og en av to kjente lokaliteter hvor arten har hekket i Gol kommune. Til tross for hekkefunn av brunnakke og stjertand (mer av tilfeldig karakter?) tas ikke lokaliteten med på viltkartet da det ikke virker spesielt fuglerikt (PFU pers.medd., egen befaring), men datagrunnlaget er lite. Det er ikke kjent hvem som har gjort registreringene av stjertand og brunnakke.

Kilder: Lokaliteten er omtalt i den forrige viltrapporten (viltområde 29). Lokaliteten er også omtalt under sårbare opplysninger (52).

Nyvolltjerni- Kroktjern-Svartvatn Røggin-

Viltområde:	Hekkeområde for våtmarksfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket på viltkart
UTM (WGS 84):	NN 110 270

Områdebeskrivelse:

Gode viltområder, spesielt for orrfugl (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Skal være bra med storfugl lenger vest. Det er også noe lirype i området. Spesielt området Røggin, Svartevatn, Kroktjern og Nyvolltjerni og myrområdene vest for disse vannene er fredelig og viltrike områder. Vannene i området ligger mellom 900-1000 m.o.h. Området er relativt stort. Området er ikke feltbefart, og da det foreligger få registreringer fra området er det ikke tatt med på viltkartet.

Kilder: De vestlige områdene er omtalt i den forrige viltrapporten (viltområde 17). Innenfor dette området er det registrert tre orrfuglleiker (Fylkesmannen i Buskerud 1986).

5.2 Hønefugler

5.2.1 Storfugl – helårsområder

Fem helårsområder for storfugl er kartlagt i forbindelse med forrige viltkart (Fylkesmannen i Buskerud 1986). 17 storfuglleiker er kartlagt i Gol kommune (vedleggsrapport unntatt offentlighet).

Viktige helårsområder for storfugl i kommunen er ikke avgrenset på viltkartet (se forøvrig kapittel 3.1), da de er vanskelige å avgrense uten at det er foretatt befaringer i felt. Nedenfor følger en kort beskrivelse av lokalitetene basert på informasjon ved den forrige viltkartleggingen (Fylkesmannen i Buskerud 1986), nyere informasjon i forbindelse med viltintervjuene samt vurdering av skogbrukskart og hogst.

For å opprettholde eller øke en storfuglbestand i et område er det også viktig å ivareta storfuglens dagområder, kyllingenes oppvekstområder, tiurens vinterbeiteområder etc. Det er skrevet mye om forvaltning av storfugl og hvordan man skal gjennomføre eventuell hogster i leik og leveområder for storfugl (se blant annet Rolstad & Andersen 2003). Nyere anbefalte retningslinjer for hogst ved storfuglleiker er etablert av Norges skogeierforbund, se www.skog.no og artikler i "Skogeieren" i mars og april 2003.

Fuglehøgdi, nord for Hemsil

Viltområde:	Helårsområde storfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	MN 890 385

Områdebeskrivelse:

Storfuglområdet ligger vest i kommunen, på grensa mot Hemsedal kommune. Tidligere var dette er svært godt storfuglområde (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Området består av eldre furuskog. To leikområder er tidligere kartlagt innenfor dette storfuglområdet (nr. 4 og 5; gammelt viltkart). Det er ikke oppgitt hvor store disse leikene var (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Leikene ligger ca. 3,5 km fra hverandre. Vest i området, mellom Nosi og nord-sør gående skogsbilveg, er det gjennomført meget omfattende hogster i perioden 1998-2002 (avmerket på kart fra skogbrukssjefen i Gol).

Viltområdet er omtalt i den forrige viltrapporten (11).

Langtjernhøgdi-Bjørnebrothaugen

Viltområde:	Helårsområde storfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	MN 980 350

Områdebeskrivelse:

Storfuglområdet ligger nord for Gol sentrum. Tre leiker er kjent i området (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Området består overveiende av furuskog med noe beitefuruer. Området videre vestover mot Hemsedal; inkl. Fuglehøgdi, er omtalt som et godt storfuglområde (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Det er mest gammelskog i området nord for Grånatten (avmerket på kart fra skogbrukssjefen i Gol), slik at det er dette området som er det beste storfuglområdet.

Viltområdet er omtalt i den forrige viltrapporten (6).

Skardhaugen-Marsteinatten

Viltområde:	Helårsområde storfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	NN 040 330

Områdebeskrivelse:

Storfuglområdet ligger nordøst for Gol sentrum. Områdeavgrensningen er svært stor. Tre leiker er kjent i området (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Området er et meget bra storfuglområde (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Enkelte partier skiller seg ut, men dette var ikke angitt på det gamle viltkartet (Fylkesmannen i Buskerud 1986). Området er generelt et viktig og lite påvirket viltområde. Det er lite med veier og ferdsel i området. Det er en god bestand av hønsefugl og hjortevilt i området. I de nordlige deler er det en del våtmarksfugl. Det er fremdeles mye gammelskog i området, men vest (rundt Høgemyr-Kluftehovda) har det vært omfattende flatehogst ca. 1980. Det har også være spredte hogster ellers (avmerket på kart fra skogbrukssjefen i Gol).

Viltområdet er omtalt i den forrige viltrapporten (7).

Veikulnatten sør- Kastenatten

Viltområde:	Helårsområde storfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	NN 050 260

Områdebeskrivelse:

Storfuglområdet ligger helt sørøst i Gol, og området strekker seg videre innover i Nes kommune. Det er et godt storfuglområde, og domineres av furuskog (Fylkesmannen i Buskerud 1986). En stor leik ligger i området. Det er flere skogsbilveger, spesielt i de sørlige og østlige deler. Statsskog eier en del av dette området, og området skal være såpass hogd at det bør tas ut som storfuglområde (ØB m.fl.). Den skal ha vært en stor tiurleik ved Lata (ØKB), men nøyaktig lokalisering er ikke kjent (ØKB). Muligens er denne leiken hogd ut.

Viltområdet er omtalt i den forrige viltrapporten (24).

Dugurdsnatten

Viltområde:	Helårsområde storfugl
Verdisetting:	Ikke avmerket i viltkartet
UTM (WGS 84):	MN 985 265

Områdebeskrivelse:

Godt storfuglområde i ”urskogslignende blandingskog” sør i kommunen på kommunegrensa mot Ål. Det er også en del orrfugl i dette området (Fylkesmannen i Buskerud 1986). De østlige delene av området er de beste. De nærmeste områdene i Ål kommune er kjent som viktige storfuglområder. Området er et av de mest spesielle i Gol kommune med mye gammelskog mot grensa til Nes kommune og vestover mot Ål grense/Eidflatdalsnuten (EMJ).

Viltområdet er omtalt i den forrige viltrapporten (27).

5.3 Elg, rådyr

5.3.1 Vilttrekk

Vilttrekkene er ikke lagt inn i Natur2000, men har områdenummer som samsvarer med viltkartet.

G151 Haugen

Viltområde:	Trekkvei
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	NN 022 254

Områdebeskrivelse:

Langs denne strekningen på 300 m har det vært en rekke påkjørsler (FM 1992). Trekkveien er ikke omtalt i forrige viltrapport.

G152 Gol sentrum

Viltområde:	Trekkvei
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	MN 970 290

Områdebeskrivelse:

Viktig trekkvei. Trekkveien er ikke omtalt i FM (1986) eller FM (1992).

G153 Robru til Hemsedal grense

Viltområde:	Trekkvei
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	MN 886 370

Områdebeskrivelse:

Dette er en lengre strekning som må ses i sammenheng med ulykkesstrekning i Hemsedal kommune. Det er mange krysningspunkter over en lengre strekning som går fra Robru til grensa mot Hemsedal (FM 1992). De lavereliggende områdene langs Hemsil er viktige vinterbeiteområder for elg. I perioder med mye snø forflytter elgen seg ned mot RV 52 fordi den her kan forflytte seg lettere.

G154 Tisleia, Lyseren

Viltområde:	Trekkvei
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	MN 055 410

Områdebeskrivelse:

Dette er sannsynligvis den viktigste trekkveien fra svært gode sommerbeiter på Flæin i Nord Aurdal, Oppland til vinterbeitene i Gol (FM 1986). Pila markerer mer retning for bevegelse av dyr enn en eksakt trekkroute.

Trekkveiene er omtalt i forrige viltrapport (nr. 23, 14, 13 og 12).

G155 Brautemo S, Golsfjellet

Viltområde:	Trekkvei
Verdisetting:	Viktig (B)
UTM (WGS 84):	MN 994 351

Områdebeskrivelse:

Mye benyttet trekkvei (FM 1986). Sannsynligvis er dyr fra Hemsedal på vei mot vinterbeitene i Hallingdal involvert i dette trekket.

Trekkveien er omtalt i forrige viltrapport (nr. 25).

6 KILDER

Litteraturlisten nedenfor viser total kildeliste for viltkartleggingen i kommunene Nes, Ål, Gol og Hemsedal.

Bengtsson, R. 1994. Ornitologiske observasjoner i Sør-Norge i hekkesesongen 1994. Notat. 11s.

Bernhoft, Osa, A, 1928. Fuglelivet på Djup. Bidrag til Hallingdals fauna. Norsk ornitologisk tidsskrift (3), s. 83-92.

Bekken, J. 1992. Verneplan IV. Fuglefaunaen i vassdrag på Østlandet. NVE publikasjon 29/1992.

Bergheim, S & Johnsen, J. I. 1983. Øynadn, Valdres Vestfjell. Vegetasjon og fugl. Hovedoppgave ved Telemark Distriktshøgskule. 87s.

Bevanger, K. & Sandaker, O. 1993. Kraftledninger som mortalitetsfaktor for rype i Hemsedal. (Power lines as a mortality factor for willow grouse in Hemsedal). - NINA Oppdragsmelding 193: 1-25.

Bevanger, K. 1990. Rypekollisjoner mot kraftledninger i Hemsedal. (Willow grouse and power-line wire strikes in Hemsedal). - NINA Oppdragsmelding 049: 1-15.

Breiehagen, T. 1979. Rapport fra fugleregistreringer utført ved noen våtmarksområder i Hol og Ål sommeren 1979. Fylkesmannen i Buskerud. 22s.

Bære, G. 1978. Dyreliv i Hallingdal. En bibliografi.

Dolmen, D. & Strand, L. Å. 1997. Preliminært amfibieatlas med fylkesvis statuskommentar. Vitenskapsmuseet – Zoologisk notat 1997-2, 1-27.

Fjeldheim, B. 1998. Fuglefaunaen i Hemsedal. Norsk Ornitologisk Forening. Hemsedal lokallag. Foreløpig rapport. 11s. Inkl. artsliste à jour pr. 18.8.1997.

Flå kommune, 2003. Villreinskart østre del av villreinstammen Norefjell-Reinsjøfjell. Vedtatt av villreinutvalget 5.6.2003.

Fylkesmannen i Buskerud, 1986. Vedleggsrapport til viltområdekart i kommunene Hemsedal, Gol, Ål og Nes. Rapporter for hver av disse kommunene. Noen av rapporten ble ikke ferdigstilt før i 1987, men referansene er satt til 1986 for enkelthetens skyld.

Fylkesmannen i Buskerud, 1989. Oter i Buskerud. 7s.

- Fylkesmannen i Buskerud, 1982. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Buskerud fylke. 73s.
- Fylkesmannen i Buskerud, 1992. Elg – Bilkollisjon. Registrering av påkjørsler av vilt i Buskerud og forslag til ulykkesreducerende tiltak. 163s.
- Fylkesmannen i Buskerud 2000. Verneområder i Buskerud. Kart. Miljøvernavdelingen.
- Fylkesmannen i Buskerud 2002. Data fra Prosjekt kongeørn i Buskerud. Excel-regneark.
- Furuset, P. 1995. Rapport fra kongeørnundersøkelser i Buskerud i 1994. Rapport til Fylkesmannens miljøvern avdeling i Buskerud.
- Furuset, P. 2001. Rovfuglundersøkelser i Gol og Ål kommune 2001. Norsk Ornitologisk Forening avdeling Buskerud, Geilo lokallag. Notat. 8s.
- Gjershaug, J.O, Thingstad, P. G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening (NOF), Klæbu. 551 s.
- Gundersen, W. H. 1980. Verneplan for våtmarker i Buskerud. Golsfjellet i Gol. Ornitologiske registreringer. Rapport. 16s.
- Gundersen, W. H. 1981. Golsfjellet i Gol, Buskerud. Omtale av registrerte fuglearter og andre faunaobservasjoner. Rapport. 27s.
- Gaare, E. 1986. Lavbeiter i Hemsedal-Hallingskarvet villreinområde. Foreløpig rapport. Stensil 14s. Direktoratet for naturforvaltning.
- Gundersen, W. H. 1981. Fuglelivet ved Lyseren i Gol. Buskskvetten 5: 55-64.
- Gundersen, W. H. 1982. Fuglefaunaen i Gol kommune. Buskskvetten (1-1982), 6, 24-25.
- Jerstad, K. 2001. Elgforvaltningen i Buskerud 2001. Rapport til Fylkesmannens miljøvern-avdeling i Buskerud.
- Johnsen, I. & Roe, G. E. 1980. Fuglelivet i Gol kommune. Buskskvetten 4: 16-20.
- Lilleli, L. & Brattåker Håheim, Å 1999. Sangsvane *Cygnus cygnus*. Utviklinga av vinterbestanden i Strandafjorden 1967-1999. Kandidatoppgave, Høgskolen i Nord-Trøndelag, avdeling for naturbruk, miljø- og ressursfag.
- Lindal, M. 1983. Fuglefaunaen i Hemsedal kommune. Stensil 7s.
- Næss, Ø. A. 1997. Elgbeiterregistreringer i Ål i Buskerud 1995-1997. Prevista-rapport. Oppdrag for Ål kommune og Fylkesmannens landbruksavdeling.

- Odden, L. O. 1970. Noen fugleobservasjoner fra Ål i Hallingdal. *Sterna*, 9, 111.
- Ree, V. 1998. Sangsvane på Hardangervidda i hekkesesongene i 1997-1998. *Buskskvetten* (4-1998), 112-118.
- Rekdal, Y. 2001. Vegetasjon og beite på Golsfjellet. NIJOS-rapport 3/2001. 48s. (m/vegetasjonskart for Golsfjellet).
- Rolstad, E. & Andersen, J. 2003. Storfugløkologi og skogbehandling. Skogforsk-Løvenskiold. 40s.
- Schandy, T. & Helgesen, T. 2000. Naturperler i Buskerud. 239s.
- Semb-Johansson, A. (red.) 1990. Norges Dyr. Pattedyrene 1-3. Cappelen Forlag, Oslo.
- Sollien, A. 1982. Fugl og pattedyr i Hemsedal. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer. Universitet i Oslo. 33s.
- Solvang, R. 2002a. Viltkartlegging i Hol kommune 2002. Sluttrapport. 49s. Samt vedlegg til viltrapport med områdebeskrivelser (unntatt offentlighet).
- Solvang, R. 2002b. Viltkartlegging i Hallingdal. Prioriterte arter i kartleggingen. Notat 2s.
- Smukkestad, B. (årstall ikke oppgitt). Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 52. Flya. Fylkesmannen i Buskerud.
- Smukkestad, B. 1983. Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 65. Hemsil III. Stensil 6s. Fylkesmannen i Buskerud.
- Smukkestad, B. 1984. Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 86. Rukkedal. Stensil 6s. Fylkesmannen i Buskerud.
- Smukkestad, B. 1984. Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 87. Sandåni. Stensil 6s. Fylkesmannen i Buskerud.
- Smukkestad, B. 1985. Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 89. Sævreelvi. Stensil 7s. Fylkesmannen i Buskerud.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. Svensk fågelatlas. Vår fågelvärld, supplement 31, Stockholm. 552.
- Ål kommune, 2001. Temakart elgtrekk. Kart over elgtrekk og hytteområder. Teknisk etat. Versjon april 2001.

Andre gjennomgåtte kilder

Kildene under er gjennomgått, men ikke referert i selve viltrapporten.

Jaren, V. & Løset, F. 1986. Samlet plan. Fagrapport vilt. Prosjekt 64. Todøla. Stensil 7s. Fylkesmannen i Buskerud.

Hegvik, K. 1984. Samlet plan. Avsnitt til vassdragsrapporten, naturvern. Prosjekt 50. Flya. Stensil 4s. Fylkesmannen i Buskerud.

Andre kilder

Følgende kilder har det ikke lyktes å få tak i. Disse bør vurderes å sjekke ved neste revisjon av viltkartet.

Andersen, B. A., Myhr, S., Røy, N. & Schei, P. J. 1971. Ornitologiske undersøkelser på Hardangervidda 5.-14.juli 1970. Rapport til NVE. 14s. Usikkert om dette gjelder Hardangervidda i Buskerud.

Gunnarsen, T. 1982. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Hallingdalselva ved Kolsrud. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 2s. NOF avd. Buskerud. (Hovedsakelig Flå).

Gunnarsen, T. 1983. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av vannfallet fra Svartevatnområdet og ned mot Odden, Fønnebøfjorden. ved Kolsrud. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 5s. NOF avd. Buskerud. (Nore & Uvdal).

Gunnarsen, T. 1984a. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Rolvev og Kvetåa. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 8s. NOF avd. Buskerud (Nore & Uvdal)..

Gunnarsen, T. 1984. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Oset og Flya. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 8s. NOF avd. Buskerud.

Gunnarsen, T. 1984. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Sandåi. Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 7s. NOF avd. Buskerud.

Gunnarsen, T. 1984. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Sævreevi (Stai). Rapport til Fylkesmannen i Buskerud. Stensil 4s. NOF avd. Buskerud.

Gunnarsen, T. 1984c. Ornitologiske betraktninger vedrørende en eventuell utbygging av Lengjedalen. Hol i Buskerud og Ulvik i Hordaland. Norsk Ornitologisk avdeling Buskerud. Stensil Hol 4s. Hol

Syvertsen, P.O., Knivstøen, L, Gunnarsen, T. & Sjøblom, M. 1978. Verneplan for våtmarker i Buskerud. Noen rapporter fra ornitologiske registreringer i 1978. Stensil. Friluft- og naturvernkonsulenten i Buskerud.